

Rumyana Damyanova

(Bulgaria, Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences)

25 Years Collegium of Bulgarian Revival Literature

Abstract: This article traces back the history of the Collegium of Bulgarian Revival Literature, identifies thematic niches it has been dealing with, outlines the dynamics of the changes in contemporary humanities and their reflection in this scientific forum.

As a microstructure of the general collective body of researchers from various scientific centres in Bulgaria who deal with the Bulgarian Revival, the Collegium reflects the dynamics of current and emerging ideas and concepts in contemporary humanities as well as the movement of ideas in contemporary history, sociology, literary and cultural studies.

In the course of the years the Collegium has shown critical distance to and understanding of emerging concepts in humanities, and has aimed at viewing the Revival processes and literary manifestations as a clash of ideas and as a possibility for overcoming borders where various research approaches are brought together and mutually induced. The Collegium has been committed to studying the processes and phenomena during the Bulgarian Revival as well as to seeking problematising aspects and posing unexpected questions.

The paper also sheds light on the Collegium's significance in the schooling of young scientists, who have always been encouraged to present their research before this forum.

Key words: Collegium of Bulgarian Revival Literature, research approaches, humanities, young scientists

Румяна Дамянова

(България, Институт за литература, БАН)

25 години Колегиум по възрожденска литература

Решението ни – секция „Литература на Българското възраждане“ в Института за литература при БАН – да провежда ежегодни научни срещи по актуални проблеми на литературата и културата на Българското възраждане, беше взето в края на месец октомври 1995 г. Бяхме водени от убеждението, че, за да станем като научна общност център на дискусии и актуални проблеми на възрожденските явления и процеси – трябва да имаме форум. Така създадохме Колегиума по възрожденска литература.

Изградихме и алгоритъм – всяка година, когато се подготвят научните планове, двама членове на Секцията предлагат на заседание теми, и, след като приемем една тема, я съобщавахме с официални покани на всички колеги, които се занимават с възрожденска литература, култура, история, език, фолклор от институтите към БАН и университетите в страната. Колегите, предложили темата, са и организаторите на Колегиума, те изпращат към поканите текстове с набелязани примерни проблемни насоки, около които да се съсредоточат докладите, осигуряват залата, правят

Румяна Дамянова

програмата, афишите (много често това са просто листове А4 или А3), ръководят заседанията. Така през годините всички членове на Секцията бяхме не само участници, но и организатори и ръководители на Колегиумите. За интереса към Колегиума говори не само ежегодното участие на колеги от всички университети в България и от институти на БАН, но и подсещания с въпроси – ако мине април/май и не сме изпратили покани – кога ще е поредният Колегиум и каква е темата, за да я включат в плановете си за полугодieto.

Основният интерес и научната ни отговорност са свързани с избора на темата за всеки Колегиум. Като една микроструктура на общия колектив от изследователи на Българското възраждане от различни научни центрове в България, Колегиумът по възрожденска литература отразява динамиката на навлизащите нови и актуални в модерната хуманитаристика идеи и концепции, както и движението на идеите в съвременната история, социология, литературознание, културология. Характерни за тези Колегиуми бяха формулираните след сериозно обсъждане теми, в които водещи са критическата дистанция и осмислянето на новоизлезли научни концепции, както и стремежът възрожденските процеси и литературни изяви да бъдат видени в сблъсък на идеи, а често и като възможност за преодоляване на граници, където се срещат и взаимно индуцират различни изследователски подходи. Такива са Колегиумите, в чиито теми се съсредоточаваха продуктивни ядра, които след проведените дискусии сякаш откриваха нови и неподозирани аспекти. Сред тях са Колегиумите, посветени на литературоведски теми и концепции с по-широк проблемно-тематичен обхват – „Емиграция и литература“, „Религия и литература“, „Въобразените текстове на Българското възраждане“, „Самобитност, заимствания и синтези в българското литературно и културно развитие“, „Високите“ идеологии на/за Възраждането: динамика и употреби“, „Литературата: привилегироваи гласове, потиснати гласове“, „Съмнението – феномен на Възраждането“.

Важна задача на ежегодния Колегиум по възрожденска литература беше и е: проследяване на процесите и явленията през Българското възраждане, но чрез търсене на проблематизиращи аспекти и задаване на неочаквани въпроси, които или не са били поставяни дотогава, или не са разглеждани в дълбочина. Тези ежегодни научни срещи отразяваха актуални за съвременното литературознание, изследващо процеси и творби през XIX век, теми и насоки, откриваха проблемно-тематични ниши, които разкриваха насоки за бъдещи изследвания. Такива са Колегиумите, в които се коментираше „Нехудожествената проза“, „Град/село в литературата и културата на Българското възраждане“, „Училище и литература“, „Българското възраждане: цитиращо и цитирано“, художествената норма и нормативността, видени като „Литературата през нормата“, пределно дискутираният, но търсещ нови аспекти, проблем „Герои и героично“ или „Сам юнак на коня“: герои и негодници във възрожденската литература“, станалите актуални със своята дискусийност въпроси за „Културни средища и духовни общности“.

Някои от ежегодните Колегиуми по възрожденска литература бяха свързани с годишнини. Но в тях не се търсеше толкова съответна юбилейност, а по-скоро обръщане към неизследвани дотогава аспекти в творчеството на възрожденски творци като епископ Софроний Врачански, Любен Каравелов, Петко Славейков, Добри Войников, а също и обхващане и представяне на постигнатото от учени, допринесли за

развитие на литературната наука за Възраждането – Петър Динеков, Дочо Леков, Надежда Драгова.

Едновременно с обмисляне на темите и търсене на актуален и дискуссионен проблемен аспект, бе предвидено включване на отделни заседания в блока, наречени в началото докторантски, на които на докторантите бе дадена възможност да изложат за първи път тезите си публично. Съвсем определено може да се каже, че Колегиумът по възрожденска литература се превърна във важен етап от тяхната дисертационна работа, в колегиален разговор върху научни проблеми и своеобразен тест за научноизследователски умения. Така докторантите се включваха органично в общността, изследваща възрожденските процеси, ставаха част от нея и в голяма степен техните защити бяха един вид продължение и задълбочаване на публично изложените тези по време на заседанията на Колегиума. В динамиката на живота тези докторанти се утвърждаваха като изследователи, сега много от тях ръководят катедри или секции, заемат длъжности в декански ръководства, самите те са ръководители на докторанти.

Един от проблемите при реализирането на ежегодния Колегиум по възрожденска литература бе отпечатването на материалите от провеждането му. Невинаги това беше възможно, по-скоро беше праг, нелек за преодоляване. По-възможна форма на публикации беше отпечатване в отделни научни издания на блокове с доклади от проведените Колегиуми – прием на наши текстове дадоха списанията „Български език и литература“, „Балканистичен форум“, отделни статии излизаха в сп. „Литературна мисъл“ и на други места. Като самостоятелни издания излязоха материалите от Колегиумите „Въобразените текстове на Българското възраждане“, сборник, издаден в чест на 70-годишнината на Стефана Таринска, „Академик Петър Динеков и хуманитарната наука: идеи, позиции, концепции“, сборник по повод 100 г. от рождението му, „Култура, история, поезия. Надежда Драгова и Първан Стефанов в българската култура и наука“, „Литературата: привилегировани гласове, потиснати гласове“ беше публикуван на сайта „Балкански идентичности“, подготвя се за публикуване в пореден брой на електронното списание „Литературна история“ и сборникът в памет на 90 год. от рождението на Дочо Леков „От литературната история към възприемателя на възрожденския текст“. Такъв характер – на самостоятелно издание на материалите от Колегиума по възрожденска литература, проведен през м. декември 2019 г. – има и настоящото представяне в списание „ДЗЯЛО“.

Един поглед към извършеното през годините ще очертае следната картина на провежданите досега Колегиуми по възрожденска литература:

1. „Емиграция и литература“ – ИЛ, 19.12.1995.
2. „Религия и литература“ – ИЛ, 13.11.1996.
3. „Културни средища и духовни общности“ – Столична библиотека, 17.12.1997.
4. „Нехудожествената проза през погледа на литературния историк“ – ИЛ, 6.11.1998.
5. „Въобразените текстове на Българското възраждане“ – ИЛ, ноември 1999.
6. „Българското възраждане – цитиращо и цитирано“ – ИЛ, ноември 2000.
7. „Сам юнак на коня“: герои и негодници във възрожденската литература“ – Столична библиотека, 22-23.11. 2001.
8. „175 г. от рождението на П. Р. Славейков“ – БАН, ИЛ, 21-22.11.2002.
9. „Училище и литература“ – ИЛ, октомври 2003 г.

10. „Литературата през нормата“ – ИЛ, 25-26.11.2004.
11. „Литературата – топоси и посоки“ – ИЛ, ноември 2005 г.
12. „И на печат поставих...“: книгата, езикът, литературата“ – НБКМ, съвместно с ИБЕ, 7-9.12.2006.
13. „Словесността и представите за миналото“ – ИЛ, 26-27.11.2007.
14. „Самобитност, заимствания и синтези в българското литературно и културно развитие. “И ние, зер, както правят хората”, посветен на Добри Войников – ИЛ, ноември, 2008.
15. „175 години от рождението на Любен Каравелов“ – БАН, ноември 2009 г.
16. „Академик Петър Динеков и хуманитарната наука: идеи, позиции и концепции“ – БАН, октомври 2010.
17. „Между изстрелите“ – посветен на 80-годишнината на Надежда Драгова и Първан Стефанов – СУ, София, 22-23.11.2011 г.
18. „Град/село в литературата и културата на Българското възраждане“ – ИЛ, 18.10.2012.
19. „Герои и героично“ – ИЛ, 12.12.2013.
20. „Просвещение и критика“ – БАН, 28.10.2014.
21. „Литературата: привилегировани гласове, потиснати гласове“ – ИЛ, декември 2015.
22. „Съмнението – феномен на Възраждането“ – ИЛ, декември, 2016.
23. „Високите“ идеологии на/за Възраждането: динамика и употреби“ – ИЛ, 4.12.2017.
24. „От литературната история към възприемателя на възрожденския текст“. По случай 90 години от рождението на проф. дфн Дочо Леков – СУ, 31.10.2018.
25. „Разногласия през/около Възраждането“ – СУ, 5.12.2019.

Колегиумът по възрожденска литература е продължаващо във времето научно предизвикателство, което ние, членовете на секция „Литература на българското възраждане“, приемаме с изследователско любопитство и стремеж за диалог, но и с очаквания да продължим заедно да поставяме въпроси и да търсим отговори, да откриваме проблемни ситуации или дискуссионни ядра, които отварят нови и непознати хоризонти на научното мислене и дирене.